

ÖSA

SYSTEM

Nr 4 Årgång 13 Dec 1989

Ännu ett bra år

I fjolårets decembernummer av ÖSA SYSTEM skrev jag följande:

"Tillsammans med våra kollegor inom FMG kan vi glädja oss åt ett bra 1988. Den goda konjunkturen håller i sig och försäljningen har gått bra. På samtliga huvudmarknader är gruppen marknadsledare."

När nu 1989 nalkas sitt slut kan vi summera ett ännu bättre år. De "gamla" FMG-företagen gör bra resultat på sina respektive marknader liksom vår nya medlem Timberjack.

Sverigemarknaden positiv

FMG ÖSAs hemmamarknad har utvecklats positivt för såväl nya som begagnade maskiner. En jämförelse efter 45 veckor visar en försäljningsökning om 15 % för nya maskiner och hela 42 % för begagnade.

Satsning på begagnat

Över 40 % försäljningsökning är ett närmast otroligt resultat. Bakom ligger en rejäl insats för att komma till rätta med begagnatproblemet. Flera olika aktiviteter har bedrivits, men

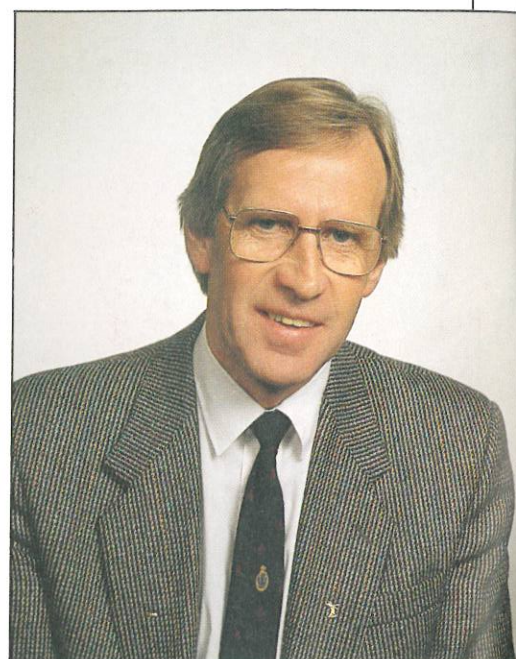
den viktigaste är den utveckling som skett mot en vettig prisnivå. Kampen för överlevnad mellan de olika maskintillverkarna, under slutet av 70- och början av 80-talet, drev upp begagnatpriserna till en orealistisk nivå. Det är först nu som vi börjar komma till rätta med problemet. Vissa insatser vi gjort uppfattas kanske av ny-maskinköparen negativt, men vi är övertygade om att långsiktigt är allt till fördel för de nya maskinerna.

Försäljningsökningen för nytt 15 %

Även detta ett glädjande resultat. På skotarsidan har dom gamla kända Mini 678, FMG ÖSA 250 och 280 nått normala volymer trots den ökade konkurrensen.

Introduktionen av FMG 910 har gett oss en del av ett marknadssegment vi tidigare inte nått, och totalt en ökad skotarvolym.

På avverkningssidan är det engreppsskördarna som svarar för ökningen. Intresset är stort för alla våra modeller i engreppsskördarprogrammet.

Väl rustade

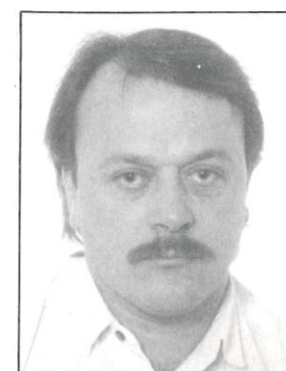
Allt fler signaler pekar mot en avmattning i skogskonjunkturen. Det är naturligtvis oroande, men det strukturerings- och rationaliseringsarbete som genomförts har gjort oss starka, och vi ser framtiden an med optimism. Vi arbetar vidare för att vara Er närmaste och bästa leverantör!

Karl-Erik Jonsson

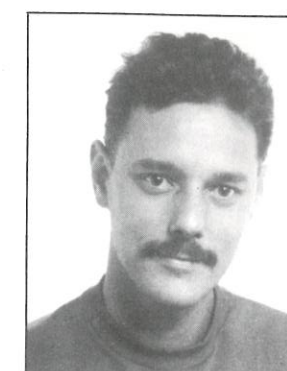
Produktspecialisterna

Johnny Jonsson
Produktspecialist
FMG 678 Mini
Tel 0271-192 03

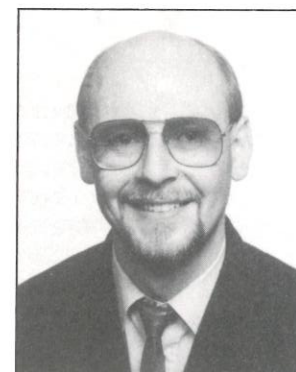

Kenneth Steen
Produktspecialist
FMG 0410, 0450, 0470
Tel 0271-192 02
Bil 010-53 18 14

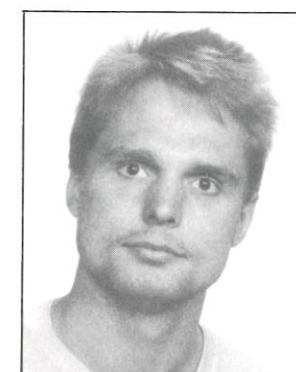

Stefan Asp
Produktspecialist
Elektronik
Tel 0271-192 05

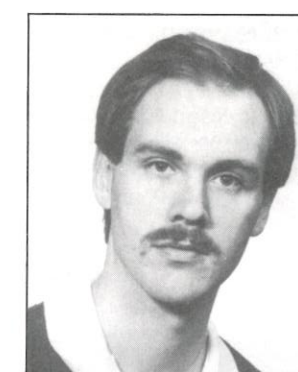
PERSON-NYTT

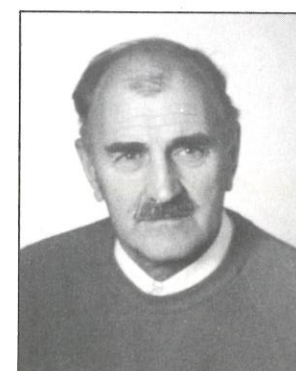
Bo Jensen arbetar sedan 19 juni med priskalkylering/marknadsföring. Han kommer närmast från Bruks Mekaniska AB i Arbrå där hans huvudsakliga arbetsuppgifter varit exportspedition.

Lars-Göran Kämpe arbetar sedan 23 oktober som lärare vid FMG-skolan. Han kommer närmast från Eastern Wood Harvesters i Kanada, där han arbetat som instruktör.

Christer Tallmarker arbetar sedan 7 november som distriktschef för Västernorrland tillsammans med Gunnar Norin.
Tel 060-55 74 97
Bil 010-53 03 28

Gunnar Norin övergår fr o m 1 januari 1990 till FMG ÖSA centralt, som marknadsassistent.

ÖSA
SYSTEM

Information utgiven av FMG ÖSA AB
ISSN 0349-912X

Ansvarig utgivare: Tage Sundqvist
Postadress: ÖSA-SYSTEM, Box 500
822 00 Alfta
Telefon: 0271-191 86
Planerad utgivning: 4 nummer/år
Tryck och layout: Nyströms, Bollnäs
Omslagsbild: Fjällräv (Foto Lars Åby)

Sköt om Dig!

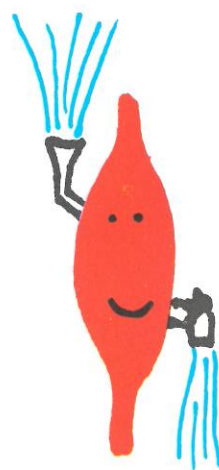
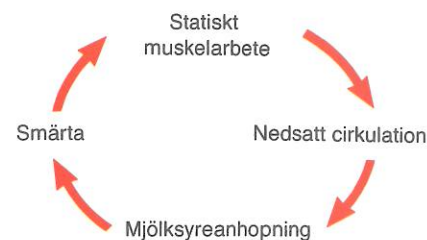
Att en maskin kräver ett visst underhåll för att fungera på bästa sätt är för de flesta en självklarhet. Om man servar maskinen kontinuerligt har man igen det på lång sikt.

Lika viktig som servicen är på maskinen, lika viktig är servicen på den egna kroppen. Om vi inte sköter om den så får vi oftast lida för det — förr eller senare. Glädjande nog räcker det med små insatser för att må bättre.

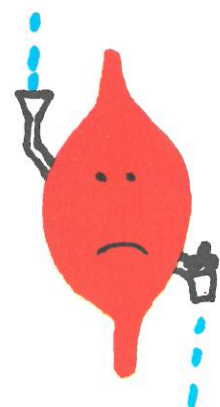
Statiskt och dynamiskt muskelarbete

I dag har de flesta människor inte så stora variationer i sina arbetsställningar. Detta medför att en del muskler får arbeta oavbrutet, s k statiskt muskelarbete. Den här typen av arbete leder till nedsatt cirkulation och mjölksyreanhopning. Ökad mängd mjölksyra gör ont och ger ofta muskelspänning, som i sin tur leder till ytterligare nedsatt cirkulation med ökad smärta som följd o s v. Man är inne i en "ond cirkel".

Om man däremot varierar sin arbetsställning, får olika muskelgrupper arbeta omväxlande, s k dynamiskt muskelarbete. Man får då god cirkulation, mjölksyran transporteras bort och trötthetsfenomenet inträder ej lika snart som vid statiskt muskelarbete.

Dynamiskt muskelarbete vid t ex löpning = God cirkulation (Muskeln får det syre och den näring som behövs för att arbeta) = Nöjd muskel.

Statiskt muskelarbete vid t ex ensidigt arbete med axlarna i samma läge = Nedsatt cirkulation (Brist på syre, problem att transportera bort mjölksyra) = Trött och smärtande muskel.

Sjukgymnasten Diana Sandell vill ge dig några goda råd.

Ny chef för FMG Timberjack

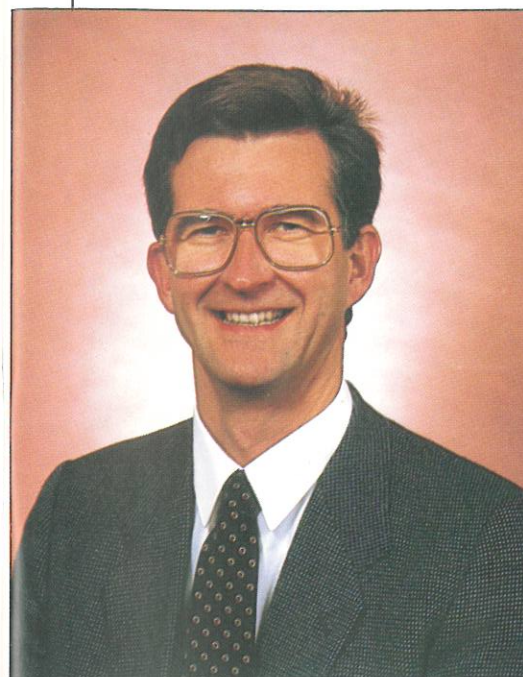
Mikko Rysä har från och med 1 januari 1990 utnämnts till ny chef för FMG Timberjack, som är det samlade namnet för RAUMA-REPOLAs skogsmaskinrörelse efter förvärvet av Timberjack tidigare i år.

FMG Timberjack består av våra skogsmaskinföretag i Sverige, Finland, Frankrike, Canada och USA. Rörelsens omsättning är omkring 3 miljarder kronor och gruppen har ca 2 500 anställda med hälften utanför Norden.

Mikko Rysä efterträder Ove Eriksson, som lämnar RAUMA-REPOLA och FMG och övergår till en ny bransch. Mikko Rysä är jägmästare och civil-ekonom. Han har en gedigen bakgrund i skogsmaskinsbranschen och i skogsindustrins virkesanskaffning. Han har arbetat inom Metsäteho, Tehdaspuu OY och som VD för

Kockums i Finland. När RAUMA-REPOLA köpte Kockums skogsmaskindivision blev Mikko Rysä VD för FMG LOKOMO FOREST OY. De utomordentliga resultat som han uppnått i den positionen gör utnämningen till chef för hela gruppen till ett naturligt steg för FMG Timberjack.

Mikko Rysä har spelat en central roll i gruppens utveckling och inte minst i samband med köpet av Timberjack. Så här ett par dagar efter utnämningen föreligger naturligt nog ingen programförklaring men Mikko Rysä är en handlingskraftig och beslutsam man med ett stort mått av ekonomi i ryggmärgen. Hans skogliga utbildning och kunnande parat med stor respekt för det svenska skogsbrukets utveckling och mekanisering gör honom till en synnerligen lämplig chef för FMG Timberjack.

Mikko Rysä.

Variera arbetet — ta pauser

På vissa arbetsplatser kan det vara svårt att variera arbetsställningarna. Då är det lämpligt att göra avbrott från det ordinarie arbetet och utföra några gymnastikövningar. Program-

met behöver inte ta lång tid, huvudsaken är att du upprepar det flera gånger under arbetspasset. Nedan följer ett exempel på pausprogram för dig som sitter stilla i t ex en skogsmaskin.

Bästa effekten får du om du utför övningarna innan tröttheten börjar kännas i musklerna.

Lycka till!

Sträck armen uppåt. Håll kvar några sekunder. Upprepa med andra armen.

Fäst händerna i nacken. För armbågarna ihop — isär. Upprepa gärna.

Lyft dig upp ur stolen med hjälp av armstöden.

För armbågarna runt i stora cirklar.

Fatta med ena handen om stolsitsen. Luta och vrid huvudet åt motsatt håll. Dra in hakan mot bröstet. Håll stilla i 10 sekunder. Res sakta upp huvudet. Upprepa åt motsatt håll.

Avsluta gärna med att kliva ur maskinen. Sträck ut ryggen genom att hänga i armarna. Slappna av i bålen. Häng kvar ca 10 sekunder.

Valde SuperEva före Valmet

Kjell-Åke Nilsson, entreprenör i Ekshärad, Värmland, började köra skogsmaskiner 1984. De första två åren körde han skotare, Mini 578 och 678. Därefter skaffade han sig en ÖSA 250 Eva, som han sedan hade i ett par år. Nu kör han en SuperEva och en Valmet 901. Den senare maskinen — 901an — är i dagsläget till salu.

Hade svårt med Valmet 901

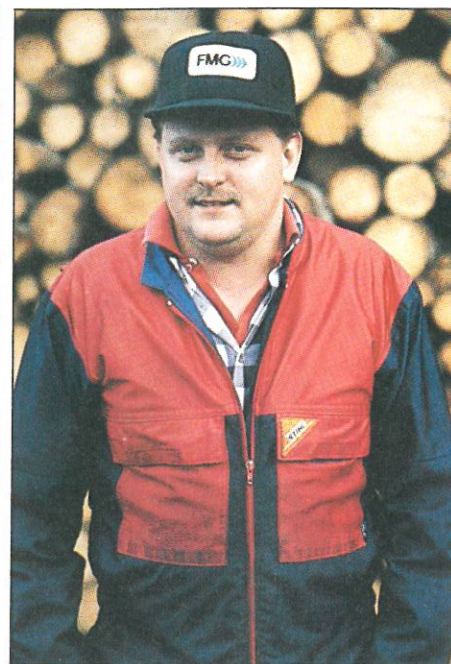
— Jag får erkänna att jag hade svårt att acceptera 901an när jag tidigare hade kört ÖSA 250 Evan, berättar Kjell-Åke. Jag har inte blivit riktigt nöjd med Valmets kran och aggregat. Eller kanske rättare sagt deras sätt att arbeta, som ger ett sämre resultat. Det gäller både prestationen och det biologiska resultatet efter gallringen. Det senare kanske är det viktigaste, för många markägare ställer höga krav på gallringsresultatet.

Valde 740 aggregat

— Jag valde det mindre 740-aggregatet på SuperEvan. Om jag jämför

med det större aggregatet ger FMG 740 en högre prestation i en normal gallring. Dessutom får man mindre skador på kvarstående träd. Visserligen blir det ibland några övergrova träd. Men dem låter jag fälla motormanuellt. Och det tror jag blir billigare än att sätta på ett större aggregat. Jag har en motormanuell huggare anställd. Och han tar en del träd i mellanzonen och de få övergrova träden.

— Jag har verkligen blivit förtjust i 740-aggregatet. Det gäller inte enbart dess smidighet i tät gallringskog utan även dess enkelhet vid service och reparationer.

Kjell-Åke Nilsson ägare till en SuperEva och till en Valmet 901.

God förarkomfort

— Det är ingen tvekan om att en sexhjulig maskin ger en betydligt bättre förarkomfort och framkomlighet än en fyrhjulig maskin, fortsätter Kjell-Åke.

— Ja, det är inte bara förarmiljön utan den ger även mindre mark- och trädskador. Det innebär att markägaren har förutsättning att få ett bättre skogsbestånd efter gallring.

— Några andra fördelar med SuperEvan är att den lätt kan risa stickvägarna och det minskar markskadorna ordentligt. Sikten, framför allt åt sidorna är mycket viktig i gallring. Det kom jag underfund om när jag satt och körde Valmetskördaren, där kran och aggregat skymde sikten i många lägen.

Vikten av goda förare

— Jag har två anställda. En förare som kör 901an och en motormanuell huggare. Som tur är har jag fått prima killar. Jag anser att det är viktigare att ha en bra förare på engreppsskördaren än på tvågrepparen, därför att gallringen ställer stora krav.

— Prestationen på SuperEvan har legat på ca 110 träd i timmen och det är jag mycket nöjd med. Det är betydligt mer än vad den andra skördaren har presterat.

Här har Kjell-Åke god sikt från sin SuperEva.

Service fungerar bra

— Slutligen måste jag säga att servicen fungerar perfekt i Ekshärad. Och det är mycket värt. Något som jag uppskattar mycket är att de har välutbildade montörer som verkligen kan klara av även svårare fall. Dessutom möts man alltid av en god anda.

— Visst föredrar jag SuperEvan framför Valmets 901:a, säger Kjell-Åke.

FMG väcker uppmärksamhet på svetsmässa

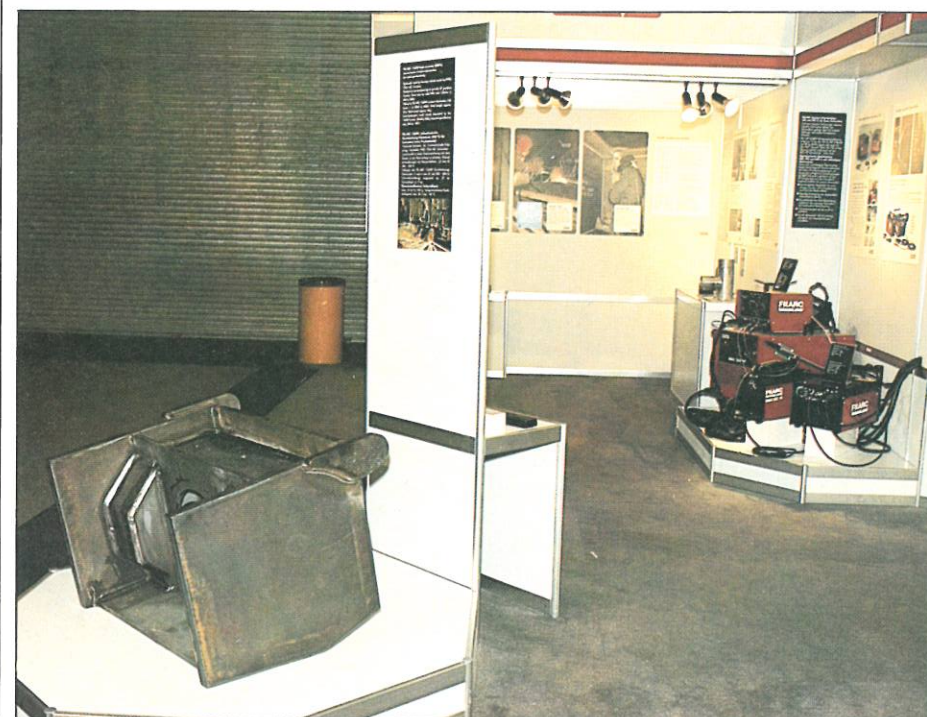
Under senare år har FMG gjort satsningar för att höja kvaliteten. Och resultatet har inte låtit vänta på sig. Produkterna har blivit ännu bättre och fått en jämnare kvalitet. Då en stor tillverkare av svetselektroder ställde ut några högkvalitativa produkter på världsutställningen i Västtyskland var det en FMG-produkt från Alfita som presenterades. Det var ett gott bevis på FMG-produkternas höga kvalitet.

Svetsmässan i Essen är den i särklass största mässan i sitt slag, och den återkommer vart fjärde år. Där finner man tillverkare och leverantörer av svetsutrustningar från hela världen. Man valde FMGs produkt, som var en mellandel i bakre ram hos FMG ÖSAs skotare 250, därför att den bedömdes representera en hög svetskvalitet.

För att uppfylla de kvalitetskrav som ställs på svetsförbanden i den aktuella produktionen krävs rätt elektroder,

rätt svetsföljd och att arbetet utförs av yrkesskickliga och kompetenta svetsoperatörer. Det tillsatsmaterial, som använts vid svetsningen av denna produkt, är en zirkonbasisk högutbyteselektrod med en slagseghet till minimum 48 joule vid en temperatur ner till -48° C.

SYSTEM vill passa på att gratulera de skickliga svetsarna i Alfita för ett gott arbete som resulterat i stor uppmärksamhet hos de verkliga experterna.

Här visas 250-produkten, som rönt stor uppmärksamhet för sin svetskvalitet.

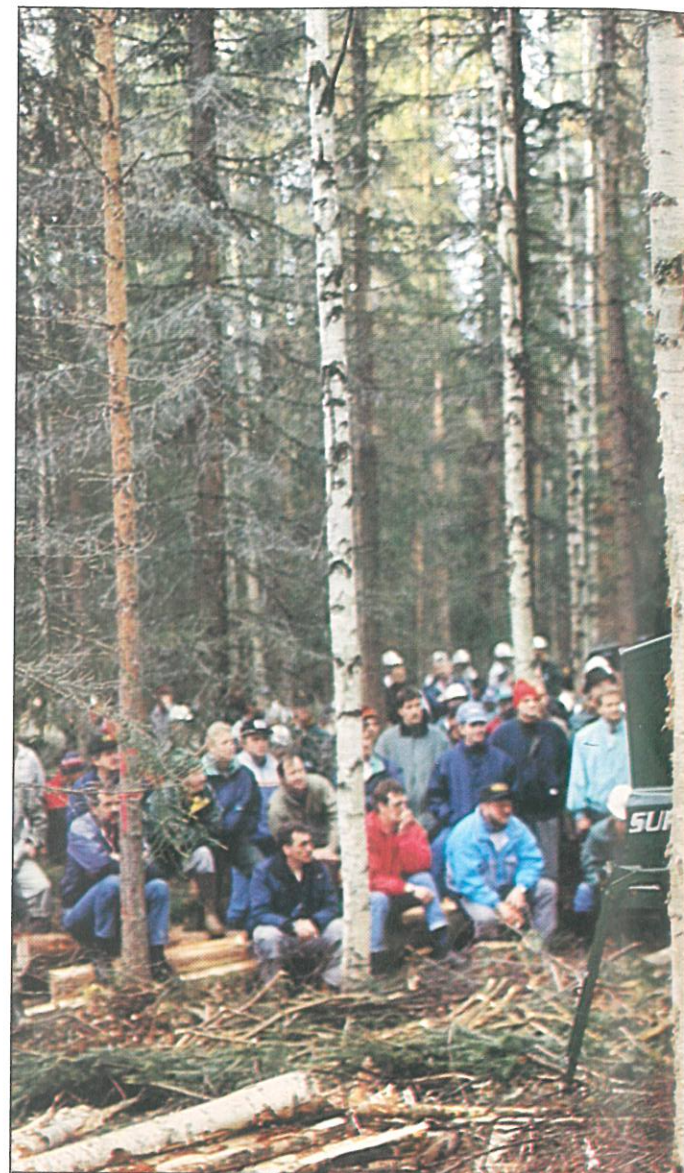
Karl-Erik Jonsson hälsar besökarna välkomna.

Samling utanför kaffetältet.

I bland blev det trångt i hytten.

Gunnar Norin, beväpnad med högtalare, har tagit SuperEvan i besittning.

Intresset för FMG-dagarna håller i sig

Vid årets FMG-dagar kom ca 2 000 deltagare. Det var en imponerande samling av "skogsspecialister" som kom vecka 43. Det var speciellt imponerande med tanke på att man också haft ELMIA i år. Det är tydligt att FMG-dagarna blivit ett begrepp för skogsfolket.

Årets dagar kunde bjuda på ett vackert höstväder och årets visningsområden kunde bjuda på rejäla stigningar och varierande skogsbestånd. Besökarna hade stora möjligheter att studera FMGs imponerande maskinprogram i dess rätta miljö.

Utrustningstältet var välbesökt.

Även exotiska besökare kunde man se.

Trots allt var ärtsoppa populärast!

Bo Andersson försvarade sin titel

Vid årets final i skotartävlingen visade väderguden sig från sin allra bästa sida. Solsken och ljumma höstvindar erbjöds i år. Det var annat än fjol-årets kyla och snö.

Tävlingen var väl arrangerad och allt fungerade bra. Och annat kunde man inte vänta med rutinerade Anders Nylund som domare, Gunnar Norin som tävlingsledare och "Begagnade" Allan Mårtensson som speaker.

Spänningen var stor inför dagens tävling. Skulle Bo Andersson kunna försvara sin titel? Man kunde se att Bo var hårt koncentrerad. Det var tydligt att han inte ämnade släppa titeln som skotarmästare frivilligt.

Efter tävlingen stod det klart att Bo Andersson kunde försvara sin titel.

Men striden stod hård mellan Bo Andersson och Anders Karlsson. Det skilde endast 14 sekunder mellan dem.

Vi vill passa på att tacka alla tävlande och alla arrangörer för ett gott arbete så att årets final vid FMG-dagarna blev så intressant och välarrangerad som den blev. Tack!

Prislista	Totalt
Bo Andersson	311 sekunder
Anders Karlsson	325
Håkan Axelsson	394
Geir Slåstad	428

Några sammanbitna arrangörer. Från vänster: Anders Nylund, Gunnar Norin och "Beg" Allan Mårtensson.

Här har vi finalgänget. Från vänster: Bo Andersson, Anders Karlsson, Håkan Axelsson och Geir Slåstad.

FMG UTRUSTNINGAR

TRANSPORTVAGNEN SOM RYMMER ALLT

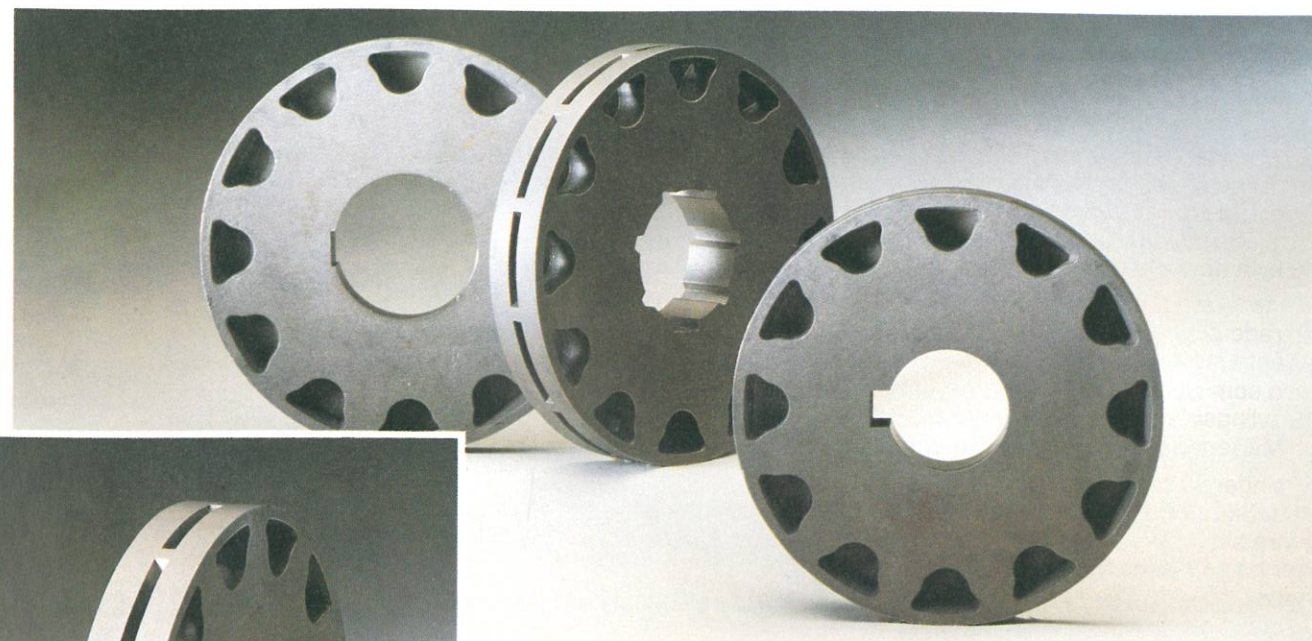
FMGs tanktrailer /transportvagn har plats för allt. Till och med din bil. Den har ramper för uppkörning av bilen, uttag för elpump och snabbfäste för skruvstycke. Den rymmer en stor tank och har inbrottssäker låda för verktyg, slangar, olja m m och öppna fack för förvaring av kedjor. Vagnen passar till de allra flesta bilar och pickuper.

Ta kontakt med Bo Fransson, tel 0271-192 92 eller mobiltel 010-53 07 59, när du vill veta mera.

FMG

FMG ÖSA AB
Box 500, 822 00 ALFTA. Tel 0271-190 00

Slutna sågkedjedrivhjul från Sandvik Windsor

Sandvik Windsor fortsätter envetet sitt arbete för en förbättring av avverkningsmaskinernas drifts-ekonomi och ökade prestanda.

Långa fältprover i varierande temperaturer och tuffa miljöer har visat våra drivhjuls överlägsenhet. De nya drivhjulen tillsammans med vår maskinkedja HC är en oslagbar kombination som ger dig ordentliga ekonomiska fördelar i form av lågt slitage och lång livslängd på såväl drivhjul som maskinkedja.

Slutet drev

Ger större stödyta åt kedjans sido- och skärlänkar, vilket reducerar brottrisken. Gradbildning av sidolänkarna elimineras.

Drivlänkspar

Styr kedjan bättre än öppna drivhjul. Reducerar driftsstörningar i form av kedjeavhopp.

Optimalt formade kuggar

Optimal anliggning mellan drivlänk och hjulets kuggar.

Precisionsgjutet drivhjul

Välbalanserat som motverkar vibrationer.

Höglegerat och värmebehandlat material

Ger minsta möjliga slitage och lång livslängd.

Fem olika axelhålstyper

Passar de flesta avverkningsmaskiner.

Stora evakueringshål

Säkerställer en snabb spånevakuering.

Vänd dig till din närmaste märkesverkstad eller direkt till oss.

SANDVIK
Windsor

Sandvik Windsor AB
Box 303, 828 00 Edsbyn · Tel. 0271-212 20

Entreprenörer i samarbete

Skogsentreprenören har ofta varit ett mindre företag med en eller två skogsmaskiner. Det ställs stora krav på en entreprenör. Han bör vara förare, tekniker, skogsman, ekonom m m. Då är det inte konstigt att han söker kontakt med sina kollegor för att tillsammans med dem utbyta erfarenheter och skaffa sig ett bättre kunnande. Det gjorde att vissa entreprenörer började gå ihop i mindre grupper, som i början var en typ av kamratföreningar. För Mellansverige var den formen av grupper aktuell främst under perioden 1970–75. Men många entreprenörer fann snart att det inte räckte till.

I mitten av 1970-talet startades Traktorutredningen av främst storskogsbrukets intressenter. Förutom MBL, som då var aktuell, diskuterades i utredningen bland annat frågan om entreprenören skulle betraktas som företagare eller arbetstagare. Utredningen kom fram till att maskinägaren kunde betraktas som företagare om man var ansluten till en ekonomisk förening.

Traktorutredningen gav också en skiss på hur en sådan ekonomisk förening lämpligen skulle ta form. Utredningens deltagare sade sig stödja bildandet av en sådan förening.

Så föddes Maskinek 1976. Och efter några år kunde Maskinek stå på egna ben.

Maskinek

I dag har man 375 medlemmar, ett antal som man räknar med ska ha vuxit till 400 vid årsskiftet. Maskineks verksamhetsområde ligger söder om Gävle, norra Västmanland och Värmland. Området är indelat i fem distrikt, där varje distrikt har en styrelse-representant.

I varje distrikt har man också ett eller flera förhandlingsområden. Och så här ser styrelsen ut:

Ordförande
Lars Pedersen, Markaryd
Tel 0433-169 54

V ordförande
Bertil Abrahamsson, Nybro
Tel 0481-400 57

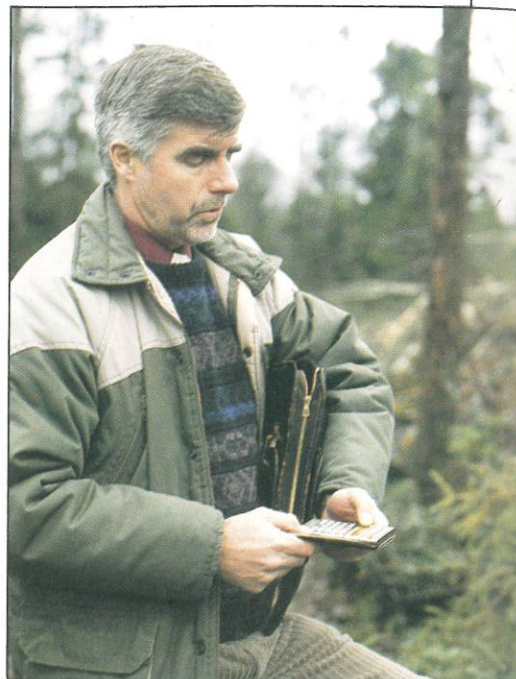
Stig Berg, Blidsberg
Tel 0321-313 16

Börje Norman, Fjärdhundra
Tel 0171-930 38

Ola Andersson, Bjärnum
Tel 0451-210 33

Kjell Kåkneryd, Söderköping
Tel 011-723 23

Bengt Larsson, Hova
Tel 0506-301 15

Jan Elis Ohlsson, cheftjänsteman vid Maskinek, är alltid beredd att räkna fram ett nytt pris.

Här står tre experter samlade kring en trotjänare, ÖSA 706/260, som nu har gått i 14 000 timmar. Från vänster: Christer Wesslén, Torbjörn Eriksson och Jan Elis Ohlsson.

En trög start

Hemma hos entreprenören Kjell Eriksson i Örbyhus, Uppland, sitter vi och diskuterar kring skogsentreprenörens behov av samarbete och Maskineks vara i det avseendet. Vi som sitter vid kaffekopparna är Kjell Eriksson, tidigare styrelseledamot och ordförande vid Maskinek och Jan Elis Ohlsson, cheftjänsteman vid Maskinek samt undertecknad som en intresserad lyssnare.

— Jag började mitt arbete vid Maskinek 1980, berättar Jan Elis Ohlsson. Ungefär samtidigt flyttades kontoret till Uppsala. Maskineks start blev jobbigare än vad man räknat med. Det gjorde att vi endast hade 80 medlemmar när jag började, suckar Jan Elis. Och de följande åren 1980–85 blev också tunga år. Men sen lossnade det, och nu går vi i medvind. Vid årsskiftet beräknar vi att antalet medlemmar har ökat till 400.

Nytan av att vara med

— Den som är med i vår organisation får hjälp med prisförhandlingar och får stöd i olika branschfrågor. Det tror jag är värdefullt för entreprenören, säger Jan Elis. Viktigt är också att utbyta erfarenheter med sina kollegor.

— Vi försöker också skaffa kontakter för finansiering, förhandla fram inköpsrabatter, samt ordna skogsdagar och kursverksamhet m m. Jag hoppas att våra medlemmar uppskattar vad vi försöker göra för dem. Och naturligtvis räcker inte våra resurser men vi försöker göra vårt bästa. Även många andra entreprenörer än våra medlemmar kan få nytta av våra avtal. Därför är det viktigt att så många som möjligt stöder Maskinek, slutar en optimistisk skogsman — Jan Elis Ohlsson.

Bekymmer och önskemål

Under vår pratstund har Kjell Eriksson tillbringat en stor del av tiden vid telefonen. Det visar en jäktad entreprenör som ska ordna maskintransporter till olika delar av landet.

— Ja, visst är jag lite jäktad i dag, säger Kjell men det går väl över. Jag tror på Maskinek, även om starten gick trögt. Och jag har varit med från

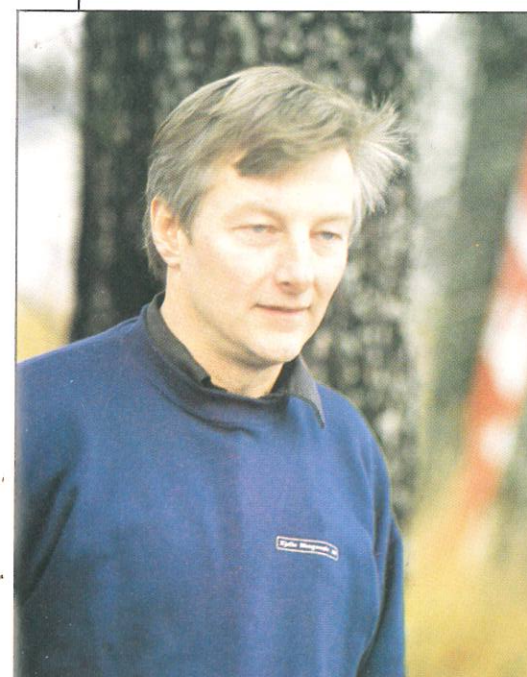
Nu är det dags igen för Kjell Eriksson att hämta en skogsmaskin.

starten. Under åren 1978–83 var jag ordförande.

Jag är bekymrad över att vi inte fått förståelse för den kostnadsutveckling på drygt 8 % vi haft under det senaste året. Då marknadslönen i branschen därigenom inte blir konkurrenskraftig riskerar vi att förlora dugligt folk till industrin.

— Ett annat bekymmer är att arbetskadorna fortsätter trots moderna maskiner. Tyvärr så utsätts förarna ofta för en hård påfrestning, både fysiskt och psykiskt. Många arbetstimmar i sträck är troligen en av orsakerna.

— Bland önskemålen är att skogsarbete, både manuellt och maskinellt, kunde värdesättas bättre. Trots allt så har entreprenören påtagit sig ett viktigt rationaliseringsarbete i skogen. Därför bör skogsentreprenören bli mer medveten som företagare. Vi är en viktig resurs för skogsbruket och svensk skogsindustri. Och i det instämmer både Kjell och Jan Elis. Kjell har en 706/260 skördare som nu gått i ca 14 000 timmar. Till den har han två anställda förare. Självt kör Kjell en lastbil med trailer, som han äger. Med den transporterar han egna och andras skogsmaskiner till olika platser i landet.

Kjell Eriksson, entreprenör i Örbyhus, har varit med från början, vid Maskineks tillkomst.

Med röjningsgruppen och Lillebror-röjaren kan man förbättra röjningsarbetet.

Här gäller bara proffsröjare

När det, av kända skäl, blev svårt att fortsätta den kemiska lövbekämpningen var det många som önskade sig en mekaniserad lövslyröjning. De första trevande stegen togs redan 1979. Då var det en Mini-Bruunett som var bärare av ett kranspetsmonterat aggregat. Från mitten av 80-talet gick utvecklingen snabbt framåt till dagens röjningsmaskin FMG 0450.

Här har vi två man som vet mycket om röjning. Ove Stein, skogsvårdsledare (t h) och Stig Rös, bevakningsförmän (t v).

När är maskinell röjning lönsam

Enligt Skogsarbetens handledning bör maskinell röjning främst användas i bestånd med högt stamantal. Då utnyttjas maskinens höga kapacitet bäst.

Sikten betyder mycket för tidsåtgången. Det gör att röjning i ett lövat bestånd tar betydligt längre tid än i ett olövat, på grund av att det är svårare att urskilja barrträden. Bestånd med stor höjdskillnad mellan barr- och lövträd bör röjas då träden är olöva-de. Något förenklat kan man alltså säga att maskinell röjning är ekonomiskt mest lämplig i de bestånd där motormanuell röjning är tidskrävande och arbetsam. — Som tidigare nämnts bör metoden användas främst i bestånd med hög andel röjstammar.

— Lågt marktryck viktigare än hög frigångshöjd

Det säger Ove Stein med eftertryck. Och han vet vad han talar om för han är STORA Skogs skogsvårdsledare inom Filipstads förvaltning.

— Vi insåg tidigt vikten av det låga marktrycket och det har vi också kunnat bevisa i praktiken. Det är viktigt att skydda rotsystemet. Därför har vi valt FMG 0450 Lillebror, som har den lägsta vikten 5 500 kg och ett marktryck som varierar mellan 34 och 49 kPa.

Röjningsgruppen

— Jag tycker att organisationen med röjningsgrupper är helt överlägset, säger Ove Stein. Gruppen består av tre motormanuella röjare och en Lillebror 0450.

Två av röjarna kör Lillebror i förlängda skift. Sex timmar i maskinen och två timmar i planering och kompletteringsröjning om så behövs. Den tredje mannen jobbar med motormanuell röjning i åtta timmar.

Röjningsgruppen är helt oslagbar både ur ekonomisk och ur arbetssynpunkt. För det första är det mycket lättare att hitta lämpliga objekt. Det beror på att de flesta objekten innehåller både motormanuell och maskinell röjning. För det andra blir totalkostnaden för förvaltningen betydligt lägre. Det beror på att man kan utnyttja både maskiner och de motormanuella röjarna mer optimalt.

Med röjningsgruppen kan man inom det här området röja 10–11 månader per år. Snögränsen ligger vid ca 60 cm. Blir det djupare får vi lov att stoppa verksamheten. Då maskinen har så lågt marktryck kan den röja även mycket svaga marker.

Kostnader

— Om man jämför motormanuell röjning med röjgruppens resultat så är kostnaderna klart lägre för gruppen. Detta beror på att kostnaderna vintertid för maskinell röjning endast uppgår till ca hälften av kostnaderna för motormanuell röjning sommartid. Och det i sin tur beror på den försvårade sikten.

Prestationen per röjningsgrupp uppgår till 0,15–0,30 ha per G 15-timme. Och per år uppgår röjningsarealen till 400–500 ha per röjningsgrupp.

Vid motormanuell röjning krävs det ofta att man håller röjarna med annat arbete såsom slutavverkning vintertid. Det ger betydande fördyringar i jämförelse med skördare.

Behovet av lövröjning är stort i hela landet.

Proffsröjare

— Vid rekrytering av manskapet till röjningsgrupperna har man i första hand valt folk som har jobbat med skogsvård. Dessa har utbildats i maskinkännedom. Man bör i första hand välja unga människor som skall utbildas till proffsröjare. Och de måste ha en känsla för biologin.

— Med röjningsgrupperna kan man också minska totalantalet timmar för planering och uppföljning. Man får också en jämnare arbetsbeläggning för arbetsledarna. I en röjningsgrupp

blir man årsanställd. Och jag tycker att det är mycket positivt att vi på det här sättet kan skapa helårsarbete inom skogsvården, som tidigare i stor utsträckning varit säsongsarbete.

Till slut vill jag nämna några andra positiva faktorer såsom en högre status på arbetet. Man får ett arbetslag med stor trivsel och en stor omväxling i arbetet. Det är verkligen positivt, slutar Ove Stein.

* Om Du vill veta mer om maskinell röjning kan du rekvidrera Skogsarbetens handledning, Tel 08-750 72 20.

Jan Skogh, en av proffsröjarna, gör här ett pass med röjsågen.

Är det lika tryggt att köpa begagnat som att köpa nytt?

Självklart kan du ställa hårdare krav på en ny skogsmaskin än på en begagnad.

Därmed inte sagt att du ska behöva känna dig mindre trygg bara därför att du väljer begagnat istället för nytt. I vart fall inte om du köper en begagnad maskin från FMG.

Alla våra begagnatmaskiner är, oavsett fabrikat och årsmodell, försedda med ett testprotokoll där

alla eventuella fel och brister, stora som små, finns noterade.

Innan vi bestämmer priset gör vi upp med dig om vad du vill att vi ska åtgärda och vad du anser att du kan klara själv eller rent av leva med.

Skulle det sedan, mot förmodan, visa sig att det är något vi missat vid besiktningen, så lämnar vi dig inte i sticket utan hjälper dig

med de reparationer som behövs.

Lägg till detta att du som begagnat-kund hos FMG har samma tillgång till service och reservdelar som den som köper en ny maskin av oss. Samt att du hos oss har mer att välja på än hos andra.

Det ger dig möjlighet att göra en bra affär. På ett tryggt sätt.

FMG
FMG ÖSA AB

Region Mellan, Box 500, 82200 Alfta.
Telefon 0271-19000. Telefax 0271-11040.

Region Syd, Låsbomsgatan 3, 58270 Linköping.
Telefon 013-160010. Telefax 013-157506.

Region Norr, Formvägen 8 A, 90261 Umeå.
Telefon 090-188040. Telefax 090-189176.

En hejare i markberedning

Bror Lövbrand har vuxit upp i Norrbotten i en genuin företagarmiljö. Hans far startade företaget *Bottnia Schakt* 1950, samma år som Bror Lövbrand föddes. Verksamheten utvecklades och i slutet av sextiotalet startade Bror tillsammans med sin far entreprenadverksamhet i Stockholm. Verksamheten bestod i huvudsak av anläggning av vägar och vattenledningar.

Under tiden *Stålverk 80* var aktuellt flyttade man upp verksamheten till Luleå, som då var en gyllene marknad för entreprenörer. Men glädjen varade inte så länge. Efter några år lades *Stålverk 80* ner och då var det dags för Bror Lövbrand att återvända till Stockholmsregionen. Den här perioden blev han kvar fyra år tills han fick höra talas om en intressant affär som gjorde att han flyttade till Dorotea, där han nu lever med sin familj.

En typisk entreprenör

När man träffar Bror Lövbrand kan man inte låta bli att smittas av den energi och entusiasm som han utstrålar. Några problem tycks han inte se utan allt är möjligt. Som den genuine entreprenör han är tvekar han

inte att göra stora satsningar, bara han tror på dem.

Bottnia Skog

— Idén med *Bottnia Skog* växte fram 1980 då jag blev erbjuden att skogsplöja åt Gränseverken, berättar

Bror Lövbrand, en typisk entreprenör — alltid på språng.

Bror Lövbrand. Först fick vi köra på prov med Martini hyggesplog. Det gick bra första året och därefter fick vi mer skogsplöjning och andra arbeten såsom markberedning och byggande av skogsbilvägar. Med åren blev det allt flera uppdrag åt Gränseverken och andra skogsföretag.

Den kraftiga 933-markberedaren har inga bekymmer med den steniga och branta terrängen.

— Efter en schism med Dorotea kommun flyttade vi verksamheten till Vilhelmina och byggde där upp en verkstad med kontorsutrymmen. Vi flyttade in 1985. Ungefär samtidigt köpte vi ett företag, Alvar Almrots Entreprenad AB, som hade hållit på sedan 40-talet. Där fick vi ett stort kunnande på skogsbilvägsområdet. Vi hade tur att få ta över skicklig personal.

Grunden till framgång

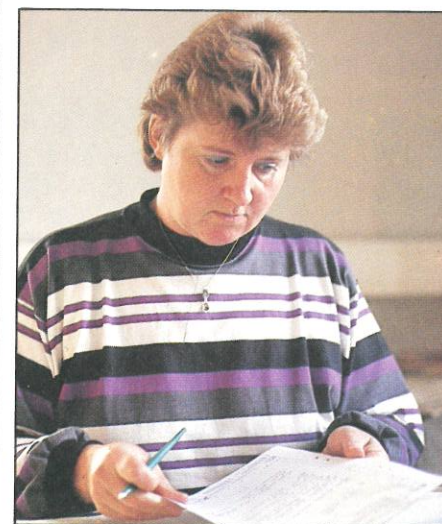
— Som jag ser det beror en del av vår framgång på att vi har kunnat erbjuda skogsbruket en helhetslösning såsom vägbyggnader, avverkning, transporter och markberedning. Dessutom har vi resurser att själva transportera våra maskiner. För att klara allt det här krävs en god planering. Därför har vi satsat på en gedigen utbildning som även tar hänsyn till de biologiska aspekterna.

Markberedning kräver dragkraft

— Vi började med sexhjulsdrevna skotare såsom KS 850 som dragare av markberedningsaggregaten, berättar Bror Lövbrand. Men vi såg att det ur förarsynpunkt var olämpligt med en sexhjulig maskin. Dessutom var det ur dragkrafts- och bärighetssynpunkt otillfredsställande. Det gick för tungt och det blev inte det resultat vi för-

Skogsplöjning var tidigt en verksamhet inom *Bottnia Skog*. Framför den kraftiga plögen står Bror Lövbrand (t v) och Lars-Erik Brantholm. Lars-Erik svarar främst för planering och ledning av den skogliga verksamheten.

Asta Öbro, kontorets allt i allo, svarar även för ekonomin.

väntade oss. Det gäller framför allt branter och steniga marker.

— Jag hade hört talas om Lokomo 933 och blev nyfiken. Idén väcktes. Lokomo 933 var ju åttahjulig och hade en betydligt större dragkraft än de mer konventionella skotarna. I början skaffade vi oss två stycken, som sedan kompletterades med ytterligare tre 933or. Den äldsta har nu gått ca 12 000 timmar och jag måste erkänna att vi är helnöjda med maskinen. Jag tycker att det inte finns någon annan maskin som kan konkurrera med Lokomo 933 i tuff terräng.

— Av de fem Lokomomaskinerna är två utrustade som skotare och de tre övriga är avkortade och utrustade med FMG 762 engreppsskördaraggregat. Då det knappast är försvarbart

Här finns det stora resurser att flytta maskiner och vagnar.

I verkstaden är det full verksamhet. Här håller man på att pressa ut en fälg. Fr v Weio Rantaro och Herbert Johansson.

att köra 933 på normala avverkningar i de här trakterna, har vi satsat på att slutavverka i branta och steniga terrängar där många går bet. Det gör att vi kan få bättre betalt. På det viset kan vi få ekonomi på våra 933or även under vinterhalvåret.

Hög prestation, markberedning

— Under markberedningssäsongen går samtliga Lokomaskiner i markberedning. Kranar och aggregat står då uppställda. Det är visserligen ett stort kapital som bara står men

det kompenserar vi med att köra hårt under barmarkssäsongen. Vi kör samtliga 933or dygnet runt och 30 arbetsdagar i månaden. Vi har tre förare per maskin. Och förarna bor i överliggningsvagnar. Jag tror att vi är störst på markberedning/plöjning i Sverige med 11 000 ha per år.

Viktigt med moderna maskiner

— Jag tror att killarna producerar mer om de får arbeta i moderna maskiner. Därför har jag satsat på en modern maskinpark. Förarna är handplockade och de bör klara en hel del service och reparationer. Nästan varje maskinrupp har en egen servicebil. För större reparationer har vi vår verkstad. Vi har också två trailerbilar för maskintransporter, slutar Bror Lövbrand och ilar vidare till nya arbetsuppgifter. Det kanske han får lov att göra för att hålla igång sina ca 25 maskiner.

Från skotare till SuperEva

Gunnar Svensson från "Höga kusten" tillhör dem som har varit med när mekaniseringen tog sina första stapplande steg. Den första "riktiga" skogsmaskinen som var hans egen, blev en Timmerkalle och den hade han i tio år. Som efterföljare kom en betydligt modernare skotare nämligen en ÖSA 250. Efter att ha kört den i 1 800 timmar utan några större bekymmer var det dags att byta till ett gallringssystem med SuperEva.

Ett stort steg

— Visst var det ett stort steg att gå från en skotare till ett helt gallringssystem, berättar Gunnar Svensson. Jag hade ju kört skotare i närmare 20 år och nu ville jag prova på något nytt. Det är ju intressant med nya "grejor". Och det nya för mig var en SuperEva, som skördare, och en Mini 678 som skotare.

— Jag tycker inte att det var några större problem att gå från 250-skotare till SuperEva. Skördaren fick vi för ca 3 månader sedan medan vi har kört 678:an ca 2 000 timmar. Vi har

inte hunnit gå på någon Eva-kurs ännu. Men jag hoppas att vi snart får tid att åka till Afta.

Därför valde jag en SuperEva

— Vid valet mellan en Eva och SuperEva var det ingen tvekan om att det var en SuperEva jag skulle ta. Och nu känns det rätt. SuperEvan är rätt storlek för mig. Den går mest i gallring men vid mörker och svåra snöproblem räknar jag med att den får lov att gå i slutavverkning. Jag

tycker också att man inte skall låsa sig enbart för gallring. Det är en dyrbar maskin och jag tänker också använda den i slutavverkning när det passar.

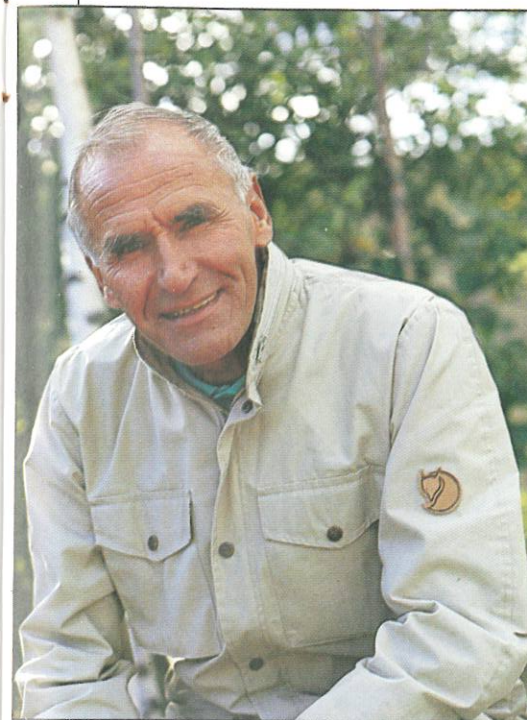
Service

Servicen klarar jag genom Hägglunds Maskin i Ö-vik. Det har fungerat mycket bra även om jag fått vänta på någon reservdel ibland. Jag har ingen egen verkstad. Men jag klarar service och en del mindre reparationer själv. Jag kör mest åt Modo-Skogen inom kustområdet i Ångermanland.

Skotaren

— Mini 678 visade sig vara en verkligt snabb maskin. Men jag som tidigare hade kört en 250-skotare med tiltbrygga saknade tiltningen på krantornet framför allt i gallring. Men det kanske är något man vänjer sig vid.

Jag har två anställda och jag är verkligen nöjd med killarna. Det är imponerande hur snabbt dom lär sig de nya maskinerna. Utan dem gick det här inte så bra, slutar Gunnar Svensson och klättrar in i sin nya skördare. Kanske tänker han något på sin gamla 250 som nu efter pensioneringen står hemma på vedbacken.

Robert Löjdström, Modo Skog.

Robert Löjdström

På vägen hem från skogen berättar Robert Löjdström om sitt arbete.

— Jag började jobba hos Modo 1959 och det var då jag fick kontakt med skogstekniken. I början var det främst baskörning med traktor, och då i första hand Bamsen, som jag arbetade med. Jag minns att jag såg den första griplastaren 1959 och när man nu tänker efter så var det ett stort steg framåt i mekaniseringen.

— Jag har varit centralt placerad hos Modo och arbetat på avdelningen Skogsteknik. Under en period kallades avdelningen för Försöksförvaltningen. Då var den mer driftinriktad med service åt förvaltningarna. Arbetsuppgifter och organisationen inom den skogstekniska avdelningen har förändrats under åren.

I dag jobbar jag med metoder och uppföljning av maskiner, berättar Robert. Andra uppgifter är utarbetande av bortsättningsunderlag och prognosunderlag för olika maskinsystem.

Här går den nya SuperEvan i all sin glans.

— År 1969 började Modo bygga upp ett eget radionät, som jag fick ansvaret för redan vid starten. Och idag har vi ett eget radionät, som omfattar 950 mobilstationer, 17 relästationer och ett 20-tal basstationer. Dessutom finns det ett antal åkare som också utnyttjar radionätet och Modos frekvenser.

— Beträffande skogstekniken så kan man ju diskutera vad som har varit det största framsteget. Det är svårt att välja och det kan nog bli flera olika svar. När traktorn tog över häs-

tens roll att transportera virket tycker jag var ett stort framsteg.

Ett annat stort framsteg under senare tid är skördarnas genombrott.

— För mig som metodman är det viktigt att få vara ute i fält. Man måste se hur det fungerar och vad som påverkar resultatet.

Vi börjar nu närma oss Modos kontor i Örnsköldsvik och vi tackar och tar adjö av Robert Löjdström, som tillhör veteranerna i branschen.

Entreprenören Gunnar Svensson omgärdas av föraren Robert Johansson (t v) och Robert Löjdström (t h). Robert Johansson har gått på Skedoms Skogsbruksskola. Drömmen har varit att få köra en riktig skogsmaskin. Nu när drömmen är uppfylld tycker han att jobbet är toppen.

Så här server vi FMG-maskinerna i Sörmland

En obestridlig sanning är att ingen skogsmaskin är bättre än sin service. Jag tar för givet att alla maskinägare och förare skriver under på detta. Kan man garantera en snabb och riktigt utförd service, ja då är det lätt att genomföra en lycklig affär. Och man förstår kunden eftersom dagens alltmer avancerade skogsmaskiner ställer stora krav på förarna. Dessutom kostar ett stille-

stånd på exempelvis skördarna stora pengar för ägaren.

Vid ett tidigare besök hos en entreprenör i Sörmland fick vi höra stora lovord om FMG-servicen i Sörmland. Därför var det med en viss nyfikenhet och spänning vi åkte till de båda servicelämnarna, Sörmlands Maskinservice AB och Julita Maskinservice AB.

Sörmlands Maskinservice AB

Efter den senaste utbyggnaden uppgår verkstadsytan till drygt 600 m² och kontors- och lagerytan till 250 m².

I samband med att Drabantmaskiner övergick till att serva Valmet-programmet bröt sig tre företagsamma killar ur Drabantmaskiner, och övertog service på ÖSA-programmet. Det skedde 1986. Man började med fyra man men inte vilka människor som helst utan det var ett gäng som var fullt av

entusiasm. Ambitionen, att erbjuda en god service, var stor.

I början var verkstadsytan ca 375 m² och kontors- och lagerytan ca 250 m².

Redan dags för utbyggnad

I år sker en utökning av verkstads-

ytan med 240 m². Det nya utrymmet kommer att användas för en rejäl travers och tvätthall. Verkstaden kommer då att innehålla fyra rejäla "skepp" som kan rymma även de allra största skogsmaskinerna.

Nu uppgår montörsstyrkan till fem man, varav tre man ligger ute nästan för jämnat. Två man finns på hemmaplan.

Fördubblad omsättning

— Jag håller själv i verkstaden och reservdelslaget för skogen, berättar Sigge Johansson, som är en av delägarna. Vi har fördubblat omsättningen sedan 1986, fortsätter han. Och expansionen kommer att gå vidare. Bland annat får vi ytterligare en montör vid årsskiftet. Det är speciellt roligt att den nya killen kommer från "Valmetsidan" där han varit verkmästare.

Här ser ni två av ägarna i aktion, Arne Pettersson stående och Sigge Johansson.

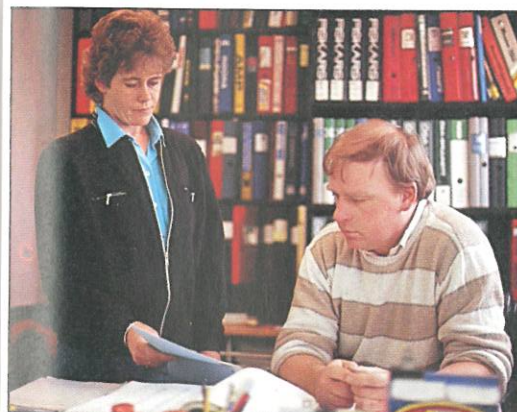
— Vi hoppas att vi efter utbyggnad och resursförstärkning skall kunna öka andelen renoverade maskiner och även ge våra kunder en ännu bättre service och reservdelshantering. Vi tycker visserligen att vi i dag har ett bra reservdelslager, vars lagervärde uppgår till ca 2 miljoner kronor.

— Att vi haft en positiv utveckling i företaget får mycket tillskrivas FMG-säljarna som tagit en mycket stor marknadsandel här i Sörmland, slutar Sigge Johansson.

Dick Andersson, som är hemmamontör, leveransservar en FMG 910.

Julita Maskinservice AB

Rose-Marie Vahlström och Stig Andersson svarar för administration och ledning.

I den fagra trakten kring Öljaren i Sörmland hittar vi Julita Maskinservice AB. Företaget har haft en lugn och stabil utveckling, sedan starten 1971. Vid vår ankomst träffar vi ägaren Stig Andersson och sambon Rose-Marie Vahlström.

Från lantbruk till skog

Vid starten var verkstaden i huvudsak för lantbruk. Men med tiden har det blivit mer och mer skog. En milstolpe var när man fick ett serviceavtal för Kockums. Det var omkring 1984 och då hade verkstaden byggts

ut. Då Kockums gick upp i ÖSA och nuvarande FMG blev förhållandena något annorlunda.

— De första åren hade vi ett samarbete med Sörmlands Maskinservice AB i Katrineholm. Men från och med 1989 fick vi ett eget serviceavtal med FMG, berättar Stig Andersson. Vårt serviceområde är norra Sörmland och södra delen av Västmanland upp till Surahammar. Vi har två fullt utrustade servicebussar för arbete i fält. Är det några större saker så tar vi dem till verkstaden, där vi har betydligt större resurser.

Julita Maskinservice kommer att satsa på rekonditionering av begagnade skogsmaskiner.

Bengt Frisell håller på att reparera en 250-skotare.

Rekonditionering

— Något som har ökat i omfattning är renovering av begagnade skogsmaskiner. Det utförs för Region Syds räkning. Rekonditioneringsverksamheten utgör ca 50 procent av vår verksamhet. Det gör att vi har full beläggning i verkstaden hela tiden, och det känns skönt, fortsätter Stig. I det här arbetet ingår även ombyggnad av skogsmaskiner t ex från skotare till engreppsskördare.

— En annan sak som har ökat är försäljning av begagnade komponenter från skrotade maskiner. Det gäller främst KS 85-35 och andra volymmaskiner inom det här området. Något som jag uppskattar är det goda samarbetet med FMGs säljare och servicetekniker, säger Stig spontant.

Iskallt, immigt och stelt.

Du som yrkeskör, kräv en Webasto fordonsvärmare. Då är Du och fordonet alltid körklara. Is- och imfria rutor, tinade lås och uppvärmd motor och kupé, är en komfort som alla borde ha. Stillastående fordon och irriterade chaufförer är det ingen som vill ha.

 Webasto
VÄRMARE FÖR DITT FORDON

WEBASTO VÄRMER PÅ TVÅ SÄTT, ENBART UPPVÄRMNING AV KUPÉN ELLER DÅR BÅDE MOTOR OCH KUPÉ VÄRMS UPP.
WEBASTO DRIVS MED BENSIN ELLER DIESEL OCH ÄR OBEROENDE AV EL-UTTAG.
STARTAS MED TIDUR ELLER FJÄRRKONTROLL. WEBASTO ÄR DRIFTSÄKER OCH SNÅL.

KONTAKTA DIN LOKALA WEBASTO-ÅTERFÖRSÄLJARE ELLER RING 08-92 30 00

KG KNUTSSON AB
191 61 SOLLENTUNA

Lars och Örjan Åby

I den fagra och aktiva byn Löa, belägen i Bergslagen, träffar vi bröderna Lars och Örjan Åby. Tillsammans äger och brukar de skogsfastigheten Åby. Medan Örjan har ägnat skogen sitt stora intresse har Lars blivit något av äventyrens man.

Efter skogsbruksskolan blev det "hemmagården"

En regnig novemberdag träffar vi Örjan Åby, då han kommer hem från skogen. Med en viss stolthet kör han fram sin trotjänare SM 462. Den inköptes 1975 och har verkligen gjort rätt för sig.

— Den har inte vållat mig några större bekymmer under åren, säger Örjan Åby. Allt har fungerat bra. 1964 köpte vi den första traktorn. Det var en ÖSA-utrustad halvbandstraktor, Volvo 400.

— Efter skogsbruksskolan 1962–63 började jag jobba på heltid med fastigheten som uppgår till 450 ha. Fram till 1978 både högg och körde jag, och dessutom blev det en hel del skogsvårdsarbeten. Men när de moderna avverkningsmaskinerna kom omkring 1980 började vi med leve-

ransförsäljning. Jag fann nu mycket snart att det var svårt att konkurrera med de moderna avverkningsmaskinerna. Det var i första hand slutavverkningarna, men under de senare åren gäller det även gallring.

— Så idag har vi skotaren för fröträdsställningar, stormfällning och en del mindre gallringar. Skotaren har vi också glädje av i skogsvården och vägunderhåll. Dessutom kör jag ibland åt mina skogsgrannar.

— Jag är mycket intresserad av mitt jobb med fastigheten. Men i takt med att de moderna skogsmaskinerna tar över en del av verksamheten får jag koncentrera mig på andra uppgifter. Men trots allt är jag positiv till den här utvecklingen. Man kommer inte ifrån att huggningsarbetet är tungt och slit-samt. Och de nya maskinerna gör ett bra jobb.

Örjan har ägnat skogen sitt intresse. Vi ser att trotjänaren SM 462 är med.

— I dagsläget är jag intresserad av ett deltidsarbete på gården och något arbete utanför. Nu går jag på kurs i Virkesmättningsföreningens regi, så jag får väl se vad det kan föra med sig i framtiden, säger Örjan med ett leende och återvänder till sin trotjänare, SM 462.

Lars — äventyrets man

I början av 60-talet blev Lars Åby naturfotograf. I första hand var det genom Folket i Bild och dess chefredaktör Ivar Öhman som förde Nils Parling samman med Lars. Tillsammans producerade de ett antal naturböcker. Vid den här tiden hade TV kommit igång och det var dags för Lars att producera sin första naturfilm som var från Alaska. Därefter har ett antal filmer glatt TV-tittarna. Och nästan samtliga filmer berör kalla och arktiska miljöer.

Varför arktisk miljö

— Jag klarar kylan bättre än värmen, erkänner Lars. Dessutom har jag med åren nått ett visst kunnande om de här miljöerna. De ökade kunskaperna stimulerar intresset ytterligare för de arktiska vidderna och människorna där. Nu är det också så att det inte finns så många filmare i de här områdena. Det kanske är för tuff miljö för de flesta.

Här har vi bröderna Örjan (t v) och Lars Åby.

Polareskimåerna använder ofta hundslädar, som är ett överlägset transportmedel i deras trakter. (Foto Lars Åby)

Samarbete med forskarna

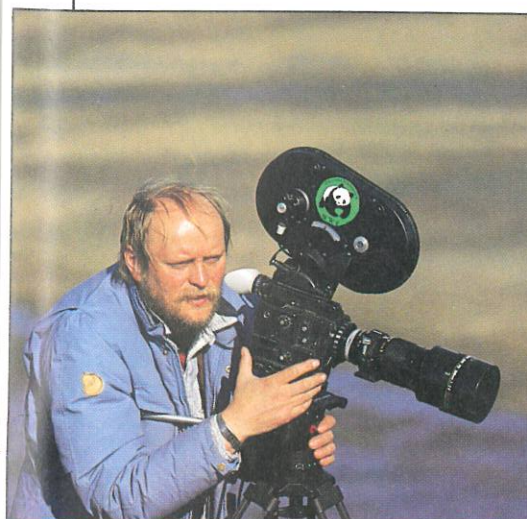
— Nu jobbar jag mycket tillsammans med forskare på olika projekt. Syftet är att ta reda på hur ekologin fungerar i de arktiska trakterna. Det har gjort att isbjörnar, valrossar, sälar

och eskimåer varit den motivvärld jag hållit mig till under de senaste åren.

Valrossen viktig för eskimåerna

Under min senaste resa till Grönland försökte vi kartlägga den atlantiska valrossen d v s den som finns mellan Grönland och Kanada. Vi vet inte mycket om den beträffande antalet, vandringsvägar m m. Dessutom finns ett hot att man skall exploatera dessa områden. Då eskimåerna är mycket beroende av valrossarna är det oroadande hur olje- och gasfyndigheterna kan påverka valrossarna och därigenom eskimåerna.

— I projektet ingår märkning av valrossen. En uppgift som tillhör de svårare. I år var det första gången man lyckats märka en valross. De valrossar som märks kommer även att följas med en satellitradiosändare för att följa deras vandring. Det är tredje säsongen vi arbetat med märkning av valrossar, men som sagt, var det i år första gången vi lyckades. Filmen från det här projektet kommer eventuellt till våren. Jag sitter och klipper den för närvarande, berättar Lars Åby.

Att vara naturfilmare ställer ofta stora krav på utövaren och det kan Lars intyga.

Världens nordligaste befolkning

— Polareskimåerna, som bor på Grönlands nordvästra sida, räknas till världens nordligaste befolkning. När man arbetar där uppe bor vi nästan uteslutande i tält. När vi skall ut till iskanten har vi hundslädar, som är ett överlägset transportmedel i de här trakterna.

— Eskimåerna klarar sig inte enbart på sälar och andra djur utan de behöver även andra inkomster. En sådan inkomstkälla kan eventuellt turism bli. Men då måste den kanaliseras så att inga onödiga störningar på djurlivet uppstår. En viss exploatering kommer säkert igång inom vissa områden. Tills dess är det viktigt att forskarna får möjlighet att kartlägga djurlivet så att inte eskimåerna eller miljön kommer att drabbas av någon katastrof. Man får inte glömma att den här miljön tillhör de mest känsliga vi har. Den måste vi vara rädda om. De sista orden säger han med övertygelse. Och det förstår man efter hans många resor i den här miljön och hans många vänner bland forskare och eskimåer.

Ett gäng valrossar svalkar sig med Vitön i bakgrunden. (Foto Lars Åby)

Det är lämpligt att ta det lite lugnt när isbjörnen finns i närheten. (Foto Lars Åby)

Svalbard – landet med de kalla kusterna

Svale Bard är det gamla klassiska namnet på Spetsbergen. Namnet är fornordiskt och betyder kall kust, mycket passande. Vårt nuvarande namn på ögruppen är Spetsbergen som egentligen bara är den största ön. En återgång till namnet Svalbard kan vara på sin plats. Ögruppen har i alla tider varit otillgänglig, och därigenom sägenomspunnen. Många ungdomar har, i likhet med mig, läst äventyrsberättelser om pålsjägare som övervintrade bland polarrävar, sälar och isbjörnar. Ensamma kämpade de mot kyla och mörker. Isbjörnar fanns alltid utanför och försökte stjäla jägarnas mat och hundar. Det var människan och naturen i ett slags urtillstånd.

Lars Åby berättar

År 1965 fick jag chansen att själv få uppleva Svalbard. På den tiden fanns bara en möjlighet att resa dit. Varje sommar avgick det legendariska fartyget M/S Lyngen från Tromsø, fulllastad med turister som ville se detta isiga sagoland.

Jag fick möjlighet att stanna där i två månader och fick den "arktiska bacillen" mot vilken inget botemedel finns.

Men den sommaren fick jag inte se några isbjörnar eller valrossar, men suget mot arktis var ett faktum som har följt mig genom åren.

Under de gångna åren har jag besökt Svalbard många gånger. Rest runt med forskningsfartyg, gummibåtar, snöskotrar, skidor, helikoptrar och till fots. Många stillbilder och filmer har det blivit om fågellivet, om rävarna, renarna, isbjörnarna och valrossarna.

Äventyr?

— Jovisst, har jag fått vara med om många spännande upplevelser. Låt mig få berätta om en av de mest avlägsna öarna, Vitön och vad som hände där för några år sedan.

— Vi var ombord på ett norsk forskningsfartyg och skulle bli göra en inventering av isbjörnar och valrossar på och runt ön. Vitön är en isolerad ö i östra delen av Svalbard på gränsen mot Sovjet. Det underliga var att havet var isfritt detta år, något som sällan inträffar. Datum var den 2 augusti, klockan var 2 på natten och solen stod lågt rakt i norr.

Vi skulle från helikopter inventera, ett mycket behagligt och bekvämt sätt med andra ord.

Landning med komplikationer

Snart glider vi fram över Andréenäset, där vår svenske ballongfarare Andrée och hans två medhjälpare Frænkel och Strindberg fick sitt tragiska dödsöde år 1897. Deras öde var okänt i 33 år. År 1930 kom av en tillfällighet en norsk salskuta hit och hittade resterna efter männen och deras läger. Dagböckerna kunde berätta om det misslyckade försöket att nå Nordpolen med ballongen Örn.

Vi skymtar minnesstenen som är rest på udden, och bakom ser vi tre magnetiska isbjörnar som viker undan för helikoptern och springer mot glaciären.

Vitön ger sannerligen skäl för namnet. Hela ön består av en vit väldig kupol, en enda glaciär med bara tre små uddar. Andréenäset, Krämerpynten och en liten namnlös udd.

Andréemonumentet försvinner under helikoptern och likaså isbjörnarna. Vi stiger till 300 fot och följer glaciärranden mot norr. Allt är vitt och till synes livlöst. Flera kilometer mot norr kan vi skymta nästa udd, Krämerpynten. Vi närmar oss snabbt och jag skymtar något gråbrunt mot den annars gråsvarta bara marken. Jag ropar till

vår finske pilot, Juha, att stoppa och stiga till 1 000 fot. Ingen fattar vad jag menar, men Juha stiger, med helikoptern. På 1 000 fot glider vi närmare udden. Alla stirrar intensivt mot marken. Långt under oss tycks Krämerpynten leva, röra sig, min aning är rätt. — Valrossar, fullkomligt skriker mina medhjälpare Egil och Ragnar.

Visst är det valrossar, det måste vara minst 200 stycken. Jag tar stillbilder för att senare kunna räkna det exakta antalet. Nu vill vi ned och filma och ta stillbilder även om detta inte ingick i inventeringsplanerna, när vi lämnade fartyget.

Jag ber Juha att landa 300 meter in på glaciären. Helikoptern sänker sig sakta, men glaciären lutar högst betänkligt mot havet. Helikopterskidorna gräver ned sig i det översta lösa islagret. Det är för snett och löst. Vi kan inte landa. Stor bestörtning. Vi måste göra något snabbt. Jag viskar till mina kamrater att nästa gång Juha gör ett försök, så hoppar vi. Egil och Ragnar nickar i samförstånd. Jag hör Juhas röst i hörlurarna — Vi kan inte landa.

— Gör ett försök till, ber jag honom. Återigen sänker sig helikoptern, jag

nickar åt Egil och Ragnar. När första skidan nuddar glaciären ropar jag — Nu.

Vi hoppar ut och rullar, hasar nedför glaciären bort från helikopterns rotorblad. Jag skymtar Juhas förvånade ansikte. Med fingrarna tecknar jag åt honom att sätta ned helikoptern på Vitöns topp, där det måste vara någorlunda slätt. Vi kommer om två timmar. Helikoptern försvinner i ett dån.

Vi glider vidare nedåt på den hala isytan. Strax framför oss smyger en isbjörn. Är den också på väg mot valrossarna? Den blir skrämmd av oss och försvinner bakom en iskant och vi ser den inte mer.

Kan man lita på en död valross?

Plötsligt ropar Egil — Titta där ligger en död valross. Egil drar sin kniv och störtar med elfenben i blicken mot den "döda" valrossen. Jag avvaktar, jag har sett valrossar förr. På tre meters avstånd vaknar den "döda" valrossen och reser blixtnabbt på framkroppen. Egil skriker till och kastar sig åt sidan och rusar därifrån. Ragnar och jag skrattar rått.

Varje meter av Krämerpynten är fylld

av stänkande, pustande och ångande valrossar, vilken fantastisk syn. En del sover och andra simmar runt bland isflaken i havet. Om det inte vore för isen så kunde man tro att det var ett gäng äldre turister som njuter av bad i Medelhavet.

Kamerorna klickar och filmen rinner snabbt in i kassetterna. En timme försvinner, vi vill stanna längre, men kan inte. Vi har en lång tuff vandring upp för glaciären till Vitöns topp.

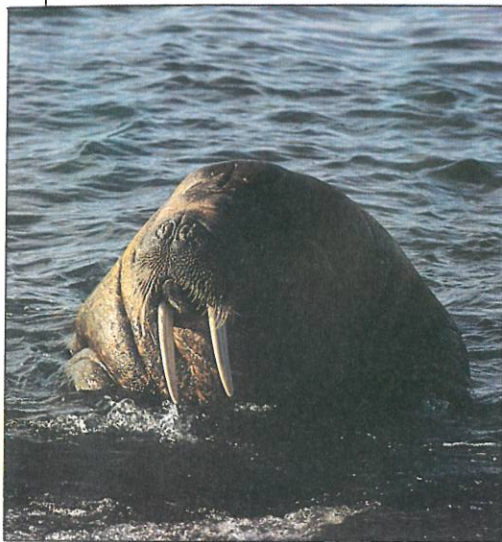
Några timmar senare är vi tillbaka på forskningsfartyget. Kaptenen är rasande, färdig att kasta oss överbord och låta oss simma mot sydligare nejder. Vi har naturligtvis grovt överskridit våra befogenheter och åsidosatt säkerhetsbestämmelserna. Men själviskt tänker jag att filmen är räddad.

Har valrossen kommit tillbaka?

Resultatet: Den senare räkningen visade att det var minst 550 valrossar på och runt Krämerpynten. Detta är fler valrossar än någon har sett i dessa farvatten på över ett hundra år och något av en biologisk sensation.

Valrossarna är tillbaka runt Svalbard

Här har vi "pappa valrossen" själv.
(Foto Lars Åby)

igen. Få har vågat tro detta. Efter den långa grymma slakten under 17-1800-talet när praktiskt taget varje valross utrotades. Det var som vanligt människans girighet. Högt i pris stod den fina oljan från späcket, de starka hudarna och de värdefulla betarna av elfenben.

Hundratusentals valrossar förföljdes och slaktades. I början av 1900-talet fick jakten ett naturligt slut eftersom inga valrossar hittades. Sedan 1952 har djuren varit fredade, men hoppet om en återhämtning är mycket litet. Nu visar vår upptäckt på Vitön att hoppet finns. Stora landområden är idag fredade områden så att valrossarna kan söka upp sina gamla viloplatsen.

Svalbard av idag

Svalbard är idag en slags fristat som står under Norges juridiska ansvar. Sedan 1925 finns ett Svalbardstraktat som medlemsländerna, där bl a Sverige och Sovjet ingår, har förbundit sig att värna om miljön och att inga militära installationer får finnas där. Däremot får medlemmar ta del av de naturresurser som finns. Idag bryter man kol och borrhningar görs efter gas och olja.

Vill man idag resa till Svalbard så gör man det via flyg. Braatens Safe och SAS flyger från Oslo och Tromsø.

Kostnad ca 4 500 kr t o r. Däremot så måste besökare vara helt självförsörjande. Det finns inget att köpa i Longyearbyen. Tält, sovsäck, varma kläder och all mat måste tas med. Det finns möjlighet att hyra gummibåt på sommaren och snöskoter på vintern i Longyearbyen. På sommaren så gör man försök med charterbåtar. Det är ofta en typ av fiskebåtar som kan ta ca 10 man till ett pris av ca 1 000 kr per person och dygn, då står båten för mat och kojplats. Annars är transportererna det stora problemet på Svalbard. Allt är avlägset och isolerat, men trots detta kan man göra fina vandringsturer direkt från flygplatsen i de vackra delarna med magnifika fågelberg. Ren och fjällräv möter man också där. Däremot är det sålän man ser isbjörn och valross, de håller mest till på östra sidan under sommaren. Sysselmannen rekommenderar att man har ett gevär med sig.

Lars Åby

ÖSA-skördare på Gotland

Mälarskogs traditionella skogsdag var i år förlagd till Altheime, en fastighet där skogen har stor betydelse. På det skogsskifte, där de cirka 200 besökarna gjorde en rundvandring, visades prov på hela skalan av skog, från mager hållmark till fina planteringar, gallringsskogar och ståtliga slutavverkningsskogar.

Skogsvård och avverkning

Besökarna fick se hela skalan av åtgärder från plantering till slutavverkning. I slutavverkningsskogen arbetade en ÖSA-skördare med hög kap-

citet. Det var kanske en och annan som mindes den tid då två man låg på var sin sida om trädet med stocksåg och svettades. Utvecklingen fram till dagens ÖSA-skördare har gått fort. Skördaren, som kostar drygt tre miljoner kronor, fäller, kvistar, mäter, apterar och kapar ungefär ett träd i minuten.

Vesterlaus Skogsentreprenad AB, med far och son, Olof och Ulf Jakobsson, visade hur en effektiv slutavverkning utförs med två maskiner. ÖSA 706/260 skördare och ÖSA 250 skotare. Då transportmaskinen

är försedd med åtta hjul blir marktrycket lågt, vilket ger små markskador.

God efterfrågan

I samband med skogslunchen konstaterade Mälarskogs VD, Agge Norström, att det just nu är en god efterfrågan på både massaved och sågtimmer. Han konstaterar också att säljarna, av vilka Mälarskog är en, genom att hålla ihop lyckats höja priserna med cirka åtta procent.

Det var ett stort intresse för skogsdagen.

Vesterlaus Skogsentreprenad AB, visade hur effektiv ÖSA-skördaren kunde vara när en skicklig förare sitter vid spakarna.

God Jul och Gott Nytt År

FMG
Region Norr

Johnny, Tomas, Ingvar, Arne, Christer, Harald, Erik, Jan-Åke och Stig.
Ej med på bild: Helen, Monica, Leif, Gunnar och Bosse.

FMG
Region Mellan

Sören, Erik, Naima, Bernt, Göran, Kjell, Bosse, Hans, Göran, Hasse, Gösta, Kjell och Stefan.

Ny adress för:

Företag

Namn

Adress

Postnummer

Postadress

Telefon

Om du ändrat adress: sänd in hela rutan ovan med såväl den gamla som den nya adressen till:
ÖSA SYSTEM, FMG ÖSA AB, Box 500, 822 00 ALFTA.

Efter en oljemålning av Lennart Sand

*God Jul
och
Gott Nytt År*

FMG